a přičiněna na vysvětlení tohoto smutného fakta poznámka podle našeho soudu velmi správná: V bývalém Rakousku byla téměř všecka významná úřednická místa, která od svých držitelů vyžadovala trochu více než řemeslnou zručnost kancelářskou, obsazena Němci. Též »velkých« advokátů měli jsme málo. Němci tedy, kteří takovýmto způsobem byli povoláni k rozhodování velkých věcí, měli tudíž i v praxi třeba další erudice literární, kdežto nám Čecháčkům na podřízených místech stačilo zpravidla to, co jsme zachránili z dob studijních, až do smrti. K čemu tedy vyhazovat peníze na zbytečnosti? Zdá se, že mnozí z našich lidí si neuvědomělí dosud řádně změnu situace. Domnívají se patrně, že stačí, budeme-li nyní prostě dělat pány, aniž by k tomu bylo třeba více rozumu a odborného vzdělání.

W.

Literatura.

I.

Moje odpověď. V Právníku uveřejněna byla kritika mé knihy »Pozemková reforma«; kritika tato označena je šifrou K. V této kritice činí se mi velmi závažné výtky, na něž v zájmu věci považuji za nutno odpověděti, poněvadž některé výtky spočívají na nedorozumění, jiné na zřejmém přehlédnutí recensentově. Nepopírám, že kritika obsahuje některé cenné myšlenky pro autora, nač dodatečně dovolím si upozorniti. Čtenáři připomínám, že odpověď na kritiku tuto je dosti těžká, aby byla čtenáři lehce srozumitelná, poněvadž kritika je nezasvěcenému těžce přípustná, majíc formu marginálních glos čtenáře knihy.

I. Výtka metodologická. Recensent praví (str. 43): »Diskuse je tu (totiž o této knize) však velmi ztížena, protože podle roztroušených poznámek užívá spisovatel, jak se referentu zdá, interpretačních method jiných než dosavadní nauka a judikatura. Hledě k těmto věcem, vidím závažnou mezeru práce v tom, že nás autor nepoučil zevrubně o těchto interpretačních metodách... Trochu prosté poznámky o interpretačních metodách, kterých se autor nedrží (srov. na př. 83,*) nebo větu, že norma je vůlí státu), mezery výše naznačené dozajista nevyplňují a budí dokonce obavu, zda-li bychom, držíce se oněch poznámek, neupadli do jakéhosi interpretačního primitivismu«. Z toho vychází na jevo, že autor podle recensenta nemá vůbec žádné představy o předpokladech interpretace. Autor nepsal metodické knihy o interpretaci a proto mohl poukázati (v úvodu str. 7, § 4.) na práci, která se tímto problémem zabývala, totiž na své »Vlastnictví a právo vlastnické«. Z té práce mohl se recensent poučiti, že autor za základní pojmy pro interpretaci považuje normu a její obsah, t. j. povinnost a její podmínky, t. j. právní skutečnosti. Práci té může recensent činiti výtky, že problém neformuluje s náležitou jasností, může se proti ní postaviti a zásadně ji odsouditi (což je pravděpodobné), ale nemůže autorovi činiti výtku, že nesdělil čtenáři interpretační předpoklady. Ostatně v uvedené práci té a v úvodu k Pozemkové reformě dovolává se autor Kelsenových Hauptprobleme a Weyrových Základů právní filosofie, takže i zde řekl autor čtenáři s náležitou jasností, jakým měřítkem má býti jeho práce hodnocena. Výklady tyto doplňuje autor konstrukcí pojmu věci v Pozemkové reformě na str. 11—21, kde podává na str. 17 všeobecnou konstrukci právní skutečnosti. **Podal tedy autor daleko zevrubnější výklady svého zásadního hlediska, než jak recensent tvrdí.** Jest litovati, že recensent těchto výkladů přehlédl a že k nim nezaujal stanoviska, poněvadž tak mohl

*) Není však žádná metodologická poznámka, leč polemický výpad proti politickému zneužívání zákona.

se učiniti závažný krok do předu. Připomínám ostatně, že právě v poslední době novými pracemi Kelsenovými a Merklovými učiněno bylo velmi mnoho v tomto směru, metodologická bádání Englišova i Kallabova mají taktéž veliký vliv na interpretační metodu právní. Je-li tedy Weyr-Kelsenova teorie důležitá pro stanovení formálních předpokladů, poznání právní normy, je pro stanovení obsahu právních povinností, najmě t. zv. soukromého práva práce Kallabova i Englišova zásadní důležitosti. K oběma těmto novým směrům bylo v práci přihlíženo a s náležitým důrazem na tuto okolnost upozorněno. Pokud se týče výtky primitivismu, odkazuji na Weyrův článek Primitivismus (Časopis pro právní a státní vědu, roč. II.). Je tudíž tato metodologická výtka neodůvodněna.

Pokud se týče některých konkretních pochybností recensentových, jsou tyto pro autora velmi cenné, neboť jde-li o problém tak těžký, jako je na př. funkce účelu při výkladu právního řádu, nelze se nadíti, že problém ten může býti jen tak definitivně formulován. To autor uznává a prohlašuje, že mnohé spočívá na hypotesi, jíž dokázati — pokud je to vůbec naším intellektem možno — zůstává nadále úkolem. I v dedukcích mohou býti vady, neboť při tak abstraktním myšlení »mnohá mlhavá výspa klamně naznačuje nové pevniny«, abych užil slov Kantových. Některé však pochybnosti spočívají do jisté míry na nedorozumění.

Recensent praví, že překvapuje ho autorovo realistické nazírání na držbu. Výtka tato vztahuje se patrně na tuto větu: »Držba značí, že někomu přísluší právní ochrana dle § 339. obč. z., jejímž předpokladem je pokojná držba věci, t. j. pokojné užívání věci k vlastním účelům«. K tomu dodávám, že individualita věci je dána právě teleologickou relací k subjektu, což jsem blíže vyložil na str. 21 (srov. též studie prvá, § 6.), z čehož plyne, že subjekt určuje, aby věc sloužila jeho účelům. Uvážíme-li toto, byla by vhodnější výtka, že autor nerozeznává mezi t. zv. »corpus« a »animus« possidendi. K tomu však podotýká autor, že toto rozlišování pramení (jak se domnívá) částečně ve filosofii peripatetické, částečně ve filosofii stojcké, a jen tak může býti odůvodněno. Dnes však musíme na věc jinak pohlížeti.

Recensent zejména vytýká autorovi, že, konstruuje-li pojem subjektivního práva jako pojem nepovinnosti, že jest to pojem negativní a »negativní pojmy, jak známo, k objasnění věci nepřispívají ničím.« V tom směru odkazuje autor na svoje Vlastnictví a vlastnické právo, kde rozepisuje se o tom, že subjektivní právo jsou dva pojmy konstruované z různých hledisek a že značí jednak žalobní nárok (t. zv. subj. právo ve form. smyslu), jednak ne-povinnost (t. zv. subj. právo v mat. smyslu), tento druhý pojem subj. práva má pro právní vědu význam jen jako pojem hraniční, omezující pojem povinnosti, jinak je to však pojem úplně negativní, jemuž můžeme dáti obsah jen z hlediska jiného než z hlediska právní vědy, ale pak je to ovšem už jiný pojem. Závěr, který recensent činí, je tedy zcela správný a obsahuje to, co právě autor chtěl dokázati.

2. S k u t e k a s k u t e č n o s t. Velmi dobrá je recensentova poznámka, že nutno rozlišovati právní skutečnost a skutek (§ 862. revidov. překladu obč. z.). Autor rozdělení toto již dříve akceptoval a při svých akademických přednáškách rozdělení toto zachovává.

3. K p o j m u v e l k é h o m a j e t k u p o z e m k o v é h o. Recensent: »Podotýkám, že jsem nikde netvrdil, jak usuzuje S. ze str. 14 mého komentáře, jakoby propachtované pozemky, které s ostatními pozemky vlastníkovými nejsou v jedné vkladbě, nenáležely k zabranému majetku.« Místo vztahuje se na tuto větu autorova spisu: »Proto musíme do jisté míry opraviti mínění (l. c. str. 14), jako by propachtované pozemky, které s ostatními pozemky vlastníkovými netvoří knihovní jednotky, nenáležely k souboru zabraných nemovitostí.« Recensent pak na uvedeném místě praví: »Ale nebudou zvoleným textem vyloučeny na př. propachtované parcely, které netvoří knihovní (právní) jednoty se zabraným majetkem? M á m z a t o,

že z pravidla vyloučeny budou.« Poněvadž recensent neomezil výraz »z pravidla«, zůstal tento stylistickou nepřesností a autor nemohl a nemůže souditi jinak, než jak usuzoval v textu.

Pokud jde o ostatní pochybnosti recensentovy, autor jich loyálně uznává a doznává, že interpretace jeho vedena byla snahou dosáhnouti pokud možno přesného výkladu, neboť byla mu známa závažnost těchto ustanovení. Ale recensent sám uznává, že konstrukce autorova poměrně málo skytá rozporů.

4. Je zábor knihovním právem? Recensent: »Nerozumím dobře thesi (str. 56), že zábor (t. j. posice vznikající státu záborem) není knihovním právem po rozumu § 9. kn. ř. Chce se tím říci, že knihovními právy jsou jen ona, která se vkládají nebo zaznamenávají podle § 9. kn. ř. a že tudíž zábor, protože se poznamenává (§ 16. z. z.), nezasluhuje jména práva knihovního (hledisko formální); či tolik, že právní posice vznikající státu záborem, se neshoduje co do podstaty s posicemi vkládanými (zaznamenanými) podle § 9. kn. ř. (materielní hledisko.?)« Autor na str. 56: »Znění § 9. kn. ř. však praví, že knihovní práva jsou ona, která se zapisují, čímž rozuměti jest vklad nebo záznam do knih pozemkových. Dle § 16. z. z. jest zábor v knihách pozemkových pouze poznamenati.« K dotvrzení toho doplňuje autor tuto větu poukazem, že zábor je dán bez ohledu na zápis poznámky. Tím, jak se domnívám, je ona záhada vysvětlena, co míní autor knihovním právem. Spor může býti, zda toto (podle recensenta) formální hledisko dostačí a zda poznámka spornosti může býti takto omezována. To autor loyálně přiznává, ale nemůže uznati výtku recensentem mu činěnou.

5. Jsou fondy, státem spravované, zabrány? Recensent podává důležité vysvětlení, proč fondy, pokud jsou státem spravovány, jsou převzaty. Tím otázka je vysvětlená, ale není vinou autorovou, vyslovil-li pochybnost o legislativní práci, neboť ani v materialiích ani v komentáři recensentově není o tom zmínky. Z toho je však viděti, jak těžkou práci měl autor s výkladem tohoto zákona.

6. Je zábor realným břemenem? Recensent vyslovuje podiv, že může autor mluviti o realném břemenu (věcném právu), když zavrhuje pojem subj. práva. Zde recensent přehlédl, že v neproloženém textu autor podotýká, že redukuje problém na tradiční názvosloví našeho práva soukromého, aby na jádro problému upozornil. Dále vytýká recensent, že konsarukce zde podávaná je příliš přímočará a tudíž nezpůsobilá dovésti k řešení, které autor akceptoval. K tomu podotýká autor, že klade velikou váhu na to, aby jeho konstrukce byly přímočaré, bez oklik a výhrad, ač toho ne vždy dosahuje. Proč přímočará konstrukce je špatná, je autorovi neznámo. Autor zkráceně praví, že zábor není realným břemenem, t. j. vystoupí-li pozemek ze souboru, pomíjí i zábor, nenastanou-li okolnosti zvláštní. Cituje-li recensent proti autorovi §§ 443. a 367. (a maiori) obč. z., podotýká k tomu autor, že problém je zde právě obrácený a tudíž svědčí toto ustanovení pro konstrukci autorovu. Těžiště důkazu spočívá v all. 2. a 3., str. 80 (»Nemůžeme v tomto případu« až ke slovům »osob záborem povinných«), tema probandi je formulováno na str. 78 a str. 81, ale proti tomu recensent ničeho nenamítal, leč námitky jeho míří na okolnost vedlejší, jejíž význam nesprávně hodnotil. Konečně podotýká autor, že recensent mohl se svého hlediska vytknouti, že autor nehledí k rozdílu t. zv. veřejného a soukromého práva a že zábor jako závada t. zv. veřejného práva nemůže býti konstruována jako závada práva soukromého.

7. Právo hospodařiti. Autor podotýká, že ve své monografii »Vlastnictví a vlastnické právo« uvedl recensenta jako stoupence Thonova, ale právě proto zdůrazňoval v Pozemkové reformě, že patrně autoři zákona vycházeli z Windscheidova pojmu subj. práva, neboť interpretace pomocí Thonova pojmu subj. práva skytá velmi značných obtíží, proto vyslovil autor domněnku, že jde o Windscheidovo pojetí subj. práva. Ostatně uznává

autor, že jde zase skutečně o zkratku, ale analysa této zkratky je přece jen obtížná, jako problém subjektivního práva vůbec. Ovšem autor nemohl, než redukovati tuto zkratku na povinnosti a podotýká, že konstrukce na str. 85 nespočívá na nedopatření, jak se domnívá recensent. Tento namítá, že obsah povinnosti nerušiti osobu oprávněnou v hospodaření, »je přece, hledíme-li k různým »právům«, různý, srov. na př. jen §§ 1120., 1121. obč. z.« K tomu podotknouti je tolik, že obsah povinnosti nerušiti v hospodaření, je vždy stejný, ale u některých právních poměrů je tato povinnost spojena s jinými povinnostmi, na př. u smlouvy pachtovní (srov. § 1096. obč. z.). Recensent uvádí proti autorovu mínění §§ 1120., 1121. obč. z., ale v těchto paragrafech se jen ustanovuje, kdy má nájemce (pachtýř) ustoupiti novému vlastníku, t. j., kdy pomíjí povinnost nového vlastníka, neruší-li pachtýře v hospodaření. (Súžuji problém schválně, aby byl přehlednější). Tyto §§ 1120., 1121. nedotýkají se tudíž autorovy konstrukce, jsouce pro ni nerozhodny, zrovna tak, jako pro Planiolovu i autorovu konstrukci vlastnického práva je nerozhodné na př. dostavení se výminky resolutivní, byl-li někdo vlastníkem s takovou výminkou.

8. Úvěr a zábor. Poznámky moje, že neurčitá ustanovení o záboru mají škodlivý vliv na úvěr, nejsou skutečně úvahami knižními, neboť se opírají o konkretní fakta, sdělená mi z kruhů interesovaných, šlo najmě o úvěry mezinárodní, kde — jak mi v několika případech bylo sděleno — úvěr se odmítal právě s poukazem na neurčitost záboru. Ostatně mohli by průmyslníci sděliti, jaké příjemnosti měli s neurčitými ustanoveními záboru.

Aby mi však bylo rozuměno: Záborový zákon a Pozemkový úřad, jenž převzal do jisté míry funkce ústředny pro obchod s nemovitostmi, vykonaly plně své poslání, neboť zabránily lichvě s nemovitostmi a tím se jim podařilo podchytiti naše národní jmění na místě nejcitlivějším. Tato světlá stránka nesmí býti přehlížena, ale na druhé straně měla své vady, jako státní obhospodařování vůbec. Jest ovšem otázka, zda dnes, kdy ústředny jsou zrušeny, tato funkce Pozemkového úřadu bude na prospěch pozemkové reformě? Problém jest ovšem velmi závažný a myslím, že není za dnešní situace možno jím v celém rozsahu pohnouti, ale aspoň nejnutnější opravy, najmě co do ustanovení § 16. záb. zák., budou přece jen nevyhnutelny.

9. Vliv podmínek a výhrad Pozemkového úřada na smluvní povinnosti. Na str. 121 praví autor: »Za cenu N prodáno bylo Y ha pozemků, ale Pozemkový úřad svolil ku prodeji jen Y—X ha. V tom případě má soudce sám snížiti cenu trhovou, odpovídající zmenšené výměře, pokud strany uzavíraly smlouvu za určitou cenu, redukovanou na jednotku plošné výměry atp.« K tomu recensent: »Soudci se tu přisuzují kompetence, které ztěží mu náležejí. Jeť soudce rozhodující v řízení sporném jen zřídka povolán, aby upravil povinnosti stran.« K tomu dodává autor, že předpokládal u čtenáře znalost civilního procesního řízení, že soudce může rozhodovati o povinnostech stran podle jich návrhů. Bylo-li řečeno v trhové smlouvě, že prodává se 1000 ha po 2000 Kč, že tedy trhová cena činí 2,000.000 Kč a Pozemkový úřad svolil ku prodeji jen 500 ha, může tudíž dodati prodávající jen 500 ha, za něž kupní cena činí 1,000.000 Kč; žaluje-li prodatel na zaplacení 2,000.000 Kč, může na námitku žalovaného kupitele soudce žádání žalobcovu dáti místa jen do výše 1,000.000 Kč, na něž se trhová cena snižuje. Obratem »soudce má sám snížiti« poukazoval autor na to, že v tomto případu lze vystačiti s prostředky v procesu uplatňovanými. Ostatně připouští autor, že ostatní otázky s tímto tematem související nejsou tak evidentní, že by nevzbuzovaly pochybnosti a proto jsou pochybnosti recensentovy zcela na místě. Konečně podotýká, že v těchto případech mohlo by se někdy dovolati též § 932. vedle §§ 918. a 920., na něž odkazuje recensent.

10. Derelikce. Autor na str. 143. vyslovuje mínění, že možno derelinkvovati i pozemek zapsaný v knihách pozemkových, ač hned po-

dotýká k tomu, že mínění toto není bezvýhradné. Recensent uvádí otázku »zda-li se do § 7. nedosazuje libovolný pojem zcizení«. Dále připomíná nauku o obcházení zákona. K tomu bylo by podotknouti tolik, že recensent má asi na mysli tento případ: A rád by daroval 100 ha ze své zabrané půdy B-ovi, poněvadž ví, že nedostane svolení P. ú., opustí oněch 100 ha a B jich okupuje.

Podle Vetschovy teorie je to, pokud je mi známo, obcházení zákona, než myslím, že zde není vůbec derelikce a okupace, nýbrž smlouva, která byla vážně míněna, a »okkupant« se vlastníkem nestává. Vážně míněná derelikce není ani podle recensenta zcizením, neboť sám praví, že »zcizením jsme dosud nazývali souhrn aktů, vedoucích k tomu, že se mění subjekt »práva« (ve smyslu formálním)«. Při derelikci se však subjekt nemění, neboť derelikcí subejkt práva vůbec přestává. Okkupace pak není předce součástí derelikce, leč jednostranným zmocněním se věci bez pána. Z těchto důvodů domnívá se autor, že do § 7. záb. z. nedosadil libovolných pojmů zcizení.

11. Výklady o knihovním právu. Recensent praví: »Pokládal-li autor nutným položiti této (třetí) studii základem principů knihovního práva, neučinil to po mém soudu způsobem uspokojivým. Nenalézám zejména nikde, že by byl rozlišen princip intabulační od principu formální povahy knihovního zápisu, a není ani zmínky o novějších sporech hledících k principu intabulačnímu, jež se datují zejména od Steinlechnerova »Die Unredlichkeit als Schranke des Rechtserwerbes (1904)«. V tomto výkladu jsou obsaženy tři výtky: předně, že všeobecných výkladů o principech knihovního práva není třeba ve třetí studii, za druhé, že není rozlišen princip intabulační od formální povahy knihovního zápisu a konečně, že není přihlíženo ke sporu o princip intabulační.

K tomu podotýká autor: 1. výklady o právu knihovním byly podány, aby osvětlily význam § 26. náhr. zák. a § 16. záb. zák., proto nejsou §§ 2.—4. třetí studie všeobecným rozborem principů knihovního práva, leč mají úkol mnohem omezenější. Kdyby autor nebyl těchto poznámek předeslal, vytkl by mu recensent, že jeho výpad proti § 16. záb. zák. není doložen. Potud tedy, co do prvé výtky. 2. Rozdíl mezi principem intabulačním a formální povahou knihovního zápisu je dán jen z hlediska teleologicky orientované jurisprudence, k jejímž stoupencům náleží též recensent. S hlediska normativní teorie nedá se tento rozdíl zachytiti a to ku prospěchu věci samotné: neboť nehledíme-li ke všeobecným legislativně politickým maximám, které po příkladu Kantově můžeme považovati jen za subjektivní určení předpisů právních, musíme svůj zřetel obrátiti pouze k určení povinnosti a jich podmínek; a tu shledáváme, že buď je zápis do knih pozemkových takovou skutečností anebo není, někdy dostačí sám o sobě, jindy je k tomu zapotřebí bona fidei. Autor podotýká, že o tomto velmi mnoho uvažoval, když psal ony řádky a že se musil rozhodnouti pro řešení v textu §§ 2.—4. třetí studie, nechtěl-li opustiti principy jinde vyslovené. 3. O sporu o princip vkládání, který byl aktuální mezi alpskými a haličskými právníky, nezmínil se z důvodů uvedených Randou (Právník 1914, str. 729.), nehledě k tomu, že spor tento s tematem, o němž pojednává třetí studie, nemá co činiti.

12. Studie pátá pojednávající o přídělu půdy musila býti zkrácena na čtvrtinu svého původního rozměru, podobně jako se musilo mnoho vypustiti ze studie čtvrté, poněvadž rozsah knihy by vzrostl nad míru. Tak musil býti podán jen zhuštěný výklad.

13. Otázka děleného vlastnictví u nedílu. Ve své knize jsem napsal na str. 247: »Pravilo se, že nedíly jsou rolnickými fideikomisy, lépe však bylo by je nazvati rolnickými lény. Snad bylo by bývalo jednodušší a pro právní bezpečnost výhodnější, kdyby byl se přídělový zákon vrátil i k důsledku lenního zřízení, totiž k dělenému vlastnictví a určil pro stát dominium directum a pro vlastníka dominium utile«. K tomu

namítá recensent, že touto formulací nedocílilo by se praničeho a že druhá kapitola přídělového zákona značí jen stanovení vzájemného okruhu povinností. K tomu dovoluji si podotknouti, že mínil jsem nadhoditi otázku, zda je vhodno, aby eminentně majetkoprávní otázka upravena byla v řízení správním ,když toto neskytá tak velikých záruk bezpečnosti právní jako řízení soudní, obzvláště za panství režimu parlamentárního je administrativa vydána více vlivům stranickým než soudy. Poznámky ty (i o té »milostivé vrchnosti«) sepsal jsem na základě zkušeností, jež jsem získal v debatách po svých přednáškách o rolnických nedílech a ten výrok »milostivá vrchnost« není mým výplodem, ale mi dnes neznámého súčastněného.

14. Dědická posloupnost v rolnické nedíly. Autor na str. 253.: »Pro dědickou posloupnost do rolnických nedílů recipovány byly předpisy č. z. z. ze dne 7. srpna 1908, č. 68 zem. z., recepce těchto ustanovení stala se způsobem velmi povrchním a proto nezbude, než ustanovení novelisovati tak, aby mezi nimi nebylo rozporů.« Recensent míní, že autor zůstal důkaz dlužen. Důvody jsem uvedl tři: předně, že nebylo nic stanoveno o nepominutelných dědicích, dále, že řízení projednávání pozůstalosti u soudu řídí se jinými hledisky než řízení u Státního pozemkového úřadu (případ nezletilých dědiců), konečně že mohou nastati případy, že pozůstalost nebude možno projednati, ač soud i Státní pozemkový úřad plní své povinnosti. Zákon ze dne 7. srpna 1908, č. 68 z. z. obsahuje jen předpisy o dělení pozůstalosti, ale předpisy o rolnických nedílech jdou dále, neboť omezují disposici jak za života ,tak i na případ smrti a omezují zavazitelnost, exekvovatelnost rolnických nedílů, dále zavádějí dvojí řízení pozůstalostní: soudní a správní. Zákon zemský recipován byl s malými odchylkami, ač situace při rolnických nedílech je velmi pozměněna. Domnívám se také, že toto dvojí řízení pozůstalostní bude v praxi jen velmi těžko proveditelné; mám za to, že ingerence správního úřadu jde v tomto směru příliš daleko, příliš zasahuje ve strukturu rodinných poměrů; pro autoritu tohoto zákona je pak nebezpečno, že soudní řízení řídí se podle jiných zásad a řízení správní řídí se také podle jiných, takže konflikty dvou zásad budou neodvratny. Proto myslím, že v zájmu rolnických nedílů — které jsou mi velmi sympatické — bude, aby postavení Pozemkového úřadu bylo revidováno.

K § 47. příd. zákona dovoluji si podotknouti jen tolik, že zákon zná dvojí druh odkazů: odkazy určené kvotou pozůstalosti anebo »jiným způsobem«, čím rozumím, že odkaz byl určen buď individuelní věcí anebo množstvím věcí zastupitelných anebo sumou peněžitou. Při ustanoveních o středních selských statcích v tomto případu nebylo tak dalece pochybností, ale u rolnických nedílů právě pro omezenou jich zadlužitelnost a exekvovatelnost naskytají se pochybnosti, zda ustanovením § 47. není vydán nebezpečí buď odkazovník nebo nápadník. Co se bližších výkladů o této otázce týče, poukazuji na Krejčího vydání »Zákony o pozemkové reformě« str. 125., kde nedostatečnost tohoto ustanovení je demonstrována s naprostou jasností.

Pokud se týče povinného dílu, mám tyto pochybnosti: ze zákona není jasno, zda ocenění pozemkovým úřadem týká se jen rozdělení pozůstalosti v užším smyslu, či zda též věřitelů, k nimž náleží též nepominutelný dědic; nebylo by bývalo tedy na škodu, kdyby postavení nepominutelného dědice bylo upraveno tak, aby nebylo žádných pochybností.

19. Rozhodnutí nejv. správního soudu. Recensent vytýká autorovi, že neužil rozhodnutí správního soudu, ač jsou jistě velmi závažná. Autor plně uznává význam soudních rozhodnutí a k mínění recensentovu se plně přikloňuje, vždyť sám učí své posluchače v praktických cvičeních na soudních rozhodnutích. A předce rozhodnutí nejv. správního

soudu není použito! Prostě z toho důvodu, že autor mohl použíti rozhodnutí jen ve spolehlivém textu, obzvláště, když užívá odchylné metody interpretační, a toho textu se mu dostává až za dvanáct i více měsíců po té, co rozhodnutí bylo publikováno, mohl tedy použíti jen tří nebo čtyř rozhodnutí z roku 1920, ale ta rozhodnutí netýkala se otázek, která autor řeší. To je ten důvod, proč rozhodnutí nejv. správ. soudu nebylo použito.

Tolik k jednotlivým námitkám. Mimo to vytýká mi autor, že jsem řadu otázek řešil jen zběžným způsobem, tak o překročení úřední správy (str. 114.), o vlastníkově hypotece (str. 126.), o konkursu (str. 137.), o pojmu trvalého zaměstnance (str. 224.), výklad § 1447. obč. z. (str. 230.), o převzetí dluhu (str. 231.). Míst podobných mohl recensent nalézti více, neboť autor vědomě některé otázky řešil zbytečně z toho důvodu, že detailní řešení všech možných otázek vyžadovalo by takového objemu knihy, že by ji nebylo možno za dnešních poměrů nikde vydati. Otázka fideikomisů řešena proti programu příliš stručně proto, poněvadž autor počítal s tou okolností, že než práce vyjde, budou fideikomisy jinak upraveny, t. j. zrušeny.

O námitkách čistě metodologických se blíže nezmiňuji, poněvadž mezi recensentem a mnou jsou zásadní rozdíly, které ovšem zde řešeny býti nemohou. Už pro tyto zásadní rozdíly nemohla moje práce býti recensentem sympatická, neboť raději setkáváme se s potvrzením našich myšlének v knihách než s jejich odporem, proto zamítavé hledisko autorovo chápu, ač nemohu s ním souhlasiti ve všech kusech co do pravdivosti recense.

Uvažoval jsem o tom, jaký výsledek je pro moji knihu? Podle toho, co jsem napsal výše, zaujímám toto stanovisko: ve výsledcích nemám co měniti, jen v některých kusech bych dnes stylisoval moje vývody jinak, znaje více praktické působení zákona, nepovažuji však všechny své výklady za konečnou formulaci, neboť to ji může dáti jen několikaletá praxe a diskuse literární.

II.

Recensent mi vytýká, že moje výtky proti zákonům pozemkové reformy jsou přílišné a že nejsou doloženy. Pokud jde o konkretní výtky, odpověděl jsem v oddílu prvém. Vím, že moje výtky jsou mnohdy prudké, ale výtkami těmi nechtěl jsem docíliti slehčení pozemkové reformy, neboť jsem toho názoru, že pozemková reforma je u nás naprosto nutná, a kdybych toho chtěl docíliti, volil bych jinou formu, než formu nezáživné monografie, těžce srozumitelné. Moje výtky mířily proti diletantnímu názoru na zákonodárství některých našich politiků, z nichž jeden v básnické divinaci dal tomu výraz slovy: »Zákon špatně vyjádřený je vždy ještě lepší nežli zákon špatně myšlený«. V tom shledáváme veliké nebezpečí pro mladou naši demokracii. Dále v mnohých směrech napadl jsem zákony proto, poněvadž snižují někdy význam soudů před úřady správními, ač právě v soudech za režimu parlamentárního shledávám záruku větší bezpečnosti právní. Konečně vývoj pozemkové reformy dává mi za pravdu, dnes pozemkový úřad sám nejlépe pociťuje, že příliš pružná ustanovení zákonná jsou pro něj danajským darem a že výtky, které se z některých stran pozemkovému úřadu činí, nevyvolal tento úřad, ale neurčité zákony. Při jasnějších zákonech mnoho rozčilení a paušalního obviňování by se ušetřilo.

Konečně nemohu opomenouti zmíniti se o tom, že moje kniha přispěla k řešení velmi palčivé otázky zaměstnanecké aspoň potud, že z rozčilených hesel svedena byla na realné pole možné domluvy. Jest však spravedlivo připomenouti, že k řešení přispěli i jiní snad větší měrou než já, jmenuji zde minist. radu Dr. E. Wondrušku, sociální oddělení pozemkového úřadu, Dr. E. Hendrycha a j., ne-

chtěje tím podceňovati práci ostatních. Není to řešení idealní, mne samého neuspokojuje plně, ale do jisté míry spravedlnosti mu upříti nelze. Při tom podotýkám, že na stylisaci §§ 73. a 75. novely k náhr. zákonu jsem žádné přímé účasti neměl. Z toho soudím, že jsem učinil předce dobře, že jsem knihu vydal, nečekaje, až budu moci kontrolovati své vývody rozhodnutími soudními.

Mám dojem, že mi recensent v úvodu vytýká, že nemám dostatečné zkušenosti, abych mohl posuzovati zákony pozemkové reformy. K tomu podotýkám, že jsem u zem. výboru v Brně měl referát o obecním statku a že jsem musil prováděti zákon o zrušení obecního statku, jehož primitivní ustanovení skýtaly mnoho obtíží v praxi. Zákon tento podobá se velmi svojí strukturou zákonům pozemkové reformy. Ve zmíněném referátu měl jsem příležitost seznámiti se s reformami josefinskými a celým agrárním zřízením na Moravě až do nejnovější doby, tedy s reformami roku 1848 a násl., s přesunem majetku půdy v letech sedmdesátých, s agrárními zákony let osmdesátých atd. Když jsem srovnával zákony pozemkové reformy se zmíněnými agrárními zákony moravskými a s osnovou o úpravě obecního statku v Čechách, tázal jsem se, jak je to možno, že ve vlastním státě dáváme si horší zákony, než jsme dělávali dříve? Právnický živel zůstal týž, vada tedy musí býti jen v laxním nazírání na legislativní činnost a tu vytknouti považoval jsem za svoji povinnost. Vtěsnal jsem tyto výtky do mé monografie, aby nebyly zneužívány k účelům jiným. Proto snad recensent uzná, že nebylo u mne zlé vůle, a že výtky moje netýkaly se právnického živlu v pracech zákonodárných, obzvláště ne recensenta, jehož význačné činnosti na poli vědeckém si autor nadmíru uváží. Recense obsahuje pro autora mnohý velmi cenný podnět, začež autor zůstává recensentovi vděčen a jest jen litovati, že tyto přednosti recense pro osobu nesúčastněnou zůstaly kryptogamem.

Sedláček.

Kelsen Hans: **Österreichisches Staatsrecht.** Ein Grundriss. Entwicklungsgeschichtlich dargestellt. J. C. B. Mohr, Tubinky, 1923, str. 256.

Jde o učebnici, kterou napsal pro své posluchače profesor státního práva na universitě Vídeňské Dr. Kelsen. Kniha má dva díly, z nichž první, kratší a úvodní, pojednává o státním právu bývalé monarchie rakouské (73 stránek), druhý v několika odstavcích o státním právu republiky rakouské. Autor, jenž sám spolupůsobil při sdělávání nové republikánské ústavy, vtělil v ni mnoho zásad správného normativního pojetí práva. Proto rakouská ústava v tomto formálním směru liší se velmi od běžných typů ústavních listin jiných států (a také — bohužel! — československé). Není v ní na př. již řeči o oněch tradicionálních »mocech« státních — zákonodárné, výkonné a soudcovské —, jak běžná nauka státoprávní nazývá jednotlivé funkce či kompetence státní, dávajíc tím na jevo, že stát i pro právnické poznávání jeví se jí jako činitel mocenský. Ústava rakouská zná jen »Gesetzgebung« a »Vollziehung«. Poslední funkcí rozumí se t. zv. moc nařizovací nebo vládní či výkonná a v ní obsažena jest moc soudcovská a moc vládní a výkonná v užším slova smyslu. »Vollziehung« jest, jak již slovo samo trefně naznačuje, pojímána jako applikace norem prvotních, t. j. zákonů. Dochází tudíž v positivním právu rakouském — zajisté, že přičiněním Kelsenovým — výrazu správná představa o hierarchii právních norem. Právo jeví se zde s hlediska dynamického jako proces konkretisační ve smyslu nauky Merklovy. Jde o »Rechtserzeugung«, t. j. o zjev, jenž jest v podstatě své totožný v různých »vrstvách« (Stufen) konkretisace práva. Zde hlásí se tedy identita zákona jako abstraktní normy s původní relevancí právní, t. zv. nařízení jako abstraktní normy s odvozenou relevancí a různých rozsudků, opatření a rozhodnutí jakožto konkretních (speciálních) norem s odvozenou relevancí právní atd. —

Prof. Kelsenovi možno blahopřáti, že tak záhy mohl své theoretické názory vtěliti v positivní právo. A dlužno se též obdivovati praktikům, kteří při budování rakouské ústavy republikánské spolupůsobili a byli jistě v ohromné většině proti theoretikům, že měli tolik pochopení pro správnost nové nauky a neobávali se, že »skutečný život« a »praktické jeho potřeby« atd. budou ohroženy použitím správných noetických hledisk při praktické práci zákonodárné. Ukázalo se, že skutečně nestalo se zatím žádné neštěstí — a to jest pro nevěřící Tomáše poučení velmi cenné. F. W.

Publikácie unifikačného ministerstva. Unifikačné ministerstvo vydalo práve druhý sväzok svojej »Sbierky dôležitých právnych predpisov, platných na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi«. Sväzok obsahuje »Zákon o najvyššom správnom súde«, t. j. komentovaný zákon o správnom súde z 22. októbra 1875, č. 36 r. z. z roku 1876, ďalej jednací poriadok správneho súdu s niektorými poznámkami, zákon zo dňa 2. novembra 1918, čís. 3 Sb. z. a n. o Najvyššom správnom súde a riešení kompetenčných konfliktov, nariadenie Národného výboru zo dňa 2. novembra 1918, čís. 7 Sb. z. a n. o ustanovení a menovaní personálu pre Najvyšší správný súd, výnos čís. 1153/1919 prav. »Úradných Novin« čís. 11 ai 1919, kommentár, vecný register, predmluvu a iné. Cena sväzku o 64 stranách formátu velkej osmerky stanovená je najnižším možným obnosom 12 Kčs 40 h. Platí sa výhradne složenkami šekového konta čís. 23.528, otvoreného u poštovného úradu šekového v Prahe. Objednávky treba zasielať na adresu: »Unifikačné ministerstvo v Prahe I., Dušní ulica.« (Telefon čís. 6231, 30.002 a 30.003.) Objednávky vybavujú sa len po predbežnom platení. Na zmienenú adresu možno prihlásiť sa tiež k odberu ďalších sväzkov sbierky. Vydanie sväzku tretieho sa pripravuje pre čas najbližší.

Dr. František Zeman: **Kvantitní teorie peněz, její dogmatický vývoj a kritika** (Sbírka spisů právnických a národohospodářských, sv. XVII.), Brno. Nakladatel Barvič a Novotný, 1923, str. 158. Cena 22 Kč.

Spis, k jehož podrobnému kritickému ocenění se ještě vrátíme, pojednává o svém tematě v třech částech: I. Dogmatický vývoj kvantitní teorie peněz (Začátky kvantitní teorie před Lockem, Lockeova kvantitní teorie, David Hume, Fysiokraté o penězích, Adam Smith, David Ricardo, Peněžní teorie po Ricardovi, Hellferichova teorie peněz, Teorie Ivringa Fishera, Herzfelderova teorie peněz). II. Systematické znázornění kvantitní teorie. III. Kritika kvantitní teorie peněz (Úvod, Cenová teorie v teorii kvantitní, Peněžní teorie v kvantitní teorii, Zkušenost s kvantitní teorií za války a po válce.)

Prof. Dr. Albert Milota: **Působnost zákonů trestních.** Díl I. (Knihovna fakulty právnické university Komenského v Bratislavě, sv. II.). 1922, 158 stran.

Jan Papánek: **La Tschécoslovaquie.** Histoire politique et juridique de sa création. Prague, 1923, str. 97.

Kniha obsahuje dějiny československ. republiky od vstupu Slovanů na území nynějšího státu až po dny přítomné, věnuje zvláštní pozornost odboji čs. národa proti Rakousko-Uhersku a organisaci revoluční akce, československé otázce na foru mezinárodním, obnovení samostatnosti, poměru Slováků k boji za svobodu, situaci republiky po uzavření mírových smluv a jedná stručně též o nynější ústavě naší.